

رابطه ادراک کیفیت مسکن و محیط مسکونی با عزت نفس ساکنین محله‌های ناهمگن (نمونه موردی: محله حسن آباد-زرگنده تهران)

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۱۱/۰۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۱/۲۱

مهرناز رمضانپور^۱، علی شرقی^{۲*}، بهرام صالح صدق پور^۳

چکیده

مقدمه: گوناگونی جزء مهمی برای توسعه شهری عادلانه است. اما آنچه در محله‌های گوناگون و ناهمگن به دلیل مجاورت گروه‌های مختلف اجتماعی-اقتصادی ساکن اتفاق می‌افتد، قضاوت و مقایسه‌های اجتماعی بر مبنای نمودهای عینی افراد است و این ارزیابی همسایگان، بر خودپنداره ساکنین تأثیر می‌گذارد. هدف پژوهش بررسی تأثیر ادراک شاخصه‌های کیفیت مسکن و محیط مسکونی در محله ناهمگن، بر عزت نفس ساکنین می‌باشد.

روش: روش پژوهش از نوع همبستگی و مدلیابی معادلات ساختاری به روش تحلیل مسیر است. نمونه پژوهش دو گروه ۲۵۰ نفری با سطح اجتماعی-اقتصادی مختلف در بافت ضعیف عمرانی و بافت مرفه زرگنده بوده که به روش نمونه‌گیری غیر تصادفی دردسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه پژوهشگرساخته ادراک کیفیت مسکن و محیط مسکونی، پرسشنامه عزت‌نفس رزنبرگ (۱۹۶۵) و کوپراسمیت (۱۹۸۱) استفاده شد. داده‌ها با آزمون‌های رگرسیون و مدلیابی معادلات ساختاری توسط نرم‌افزارهای *SPSS-24* و *AMOS* تحلیل شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که همبستگی معناداری بین متغیرهای پژوهش وجود دارد. در محله‌های با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر، ضرایب مسیر بین مؤلفه‌های ادراک بیرونی از یکپارچگی و جایگاه اجتماعی ساکنین ($\beta = -0.199$, $p = 0.05$)، ویژگی‌های گذر (تأثیر غیرمستقیم) و فضای باز و سبز خصوصی مسکن (تأثیر غیرمستقیم) با عزت نفس عمومی و اجتماعی ساکنین معنادار می‌باشند. در محله‌های با سطح اجتماع-اقتصادی بالاتر نیز، ضرایب مسیر بین مؤلفه‌های ادراک بیرونی از دسترسی به امکانات و خدمات ($\beta = 0.294$, $p = 0.01$)، نمای ساختمان ($\beta = 0.225$, $p = 0.05$)، تراکم ادراکی (تأثیر غیرمستقیم) و شرایط صوتی ($\beta = 0.270$, $p = 0.01$) با عزت نفس عمومی و اجتماعی ساکنین معنادار می‌باشند.

نتیجه‌گیری: به‌طور کلی کیفیت شاخصه‌های مسکن و محیط مسکونی بر ادراک ساکنین و سلامت روان آنان تأثیر می‌گذارد. در محله‌های ناهمگن به دلیل قرارگیری گروه‌های مختلف، مقایسه‌ها و قضاوت‌های همسایگان از نمودهای بیرونی که معرف وضعیت اجتماعی-اقتصادی افراد هستند، خودپنداره آن‌ها را شکل می‌دهد. بنابراین جهت زیست‌پذیری مجموعه‌های مسکونی متنوع شهری، لازم است هنگام برنامه‌ریزی و توسعه آن‌ها، به متغیرهای کالبدی و انسانی که بر ارزیابی‌های بیرونی و در پی آن ادراک و رفتار ساکنین با یکدیگر موثر است، توجه شود.

کلمات کلیدی: محله ناهمگن، کیفیت مسکن و محیط مسکونی، عزت نفس، قضاوت بیرونی.

۱. پژوهشگر دکتری معماری، دانشکده مهندسی معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

۲. استادیار دانشکده معماری و شهرسازی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

* و پیسنده مسئول: sharghi@sru.ac.ir

۳. دانشیار دانشکده علوم انسانی، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

Relationship between the perception of the quality of housing residential environment and resident's self-esteem of and (Case study: Hassan Abad- heterogeneous neighborhoods Zargandeh neighborhood of Tehran)

Mehrnaz Ramzanpour¹
Ali Sharghi^{2*}
Bahram Saleh sedghpour³

Abstract

Introduction: Diversity is an important part of fair city development. But what happens in heterogeneous neighborhoods due to the proximity of different socioeconomic groups is social judgment and comparison based on objective aspects of individuals, this perception is based on an assessment of neighbors which affect inhabitant's self-esteem. The purpose of this study is investigating the effect of external perception of the residential environment quality in heterogeneous neighborhoods on residents' self-esteem.

Method: The method is descriptive-analytic and attempts to find the correlation between factors in the form of a model. So, two groups of 250 people with the different socioeconomic class were selected randomly from the Hessenabad-Zargandeh heterogeneous neighborhood to judging the physical and human factors of the neighborhoods. Using path analysis and regression, direct and indirect effects of variables on the resident's self-esteem were investigated.

Results: The results show that in lower-socio-economic neighborhoods, the external perception of the integrity and social status of residents, the characteristics of passage and open space, and the green private housing, with mediators determining the public and social self-esteem of residents. But in neighborhoods with higher socioeconomic levels, external perception of access to facilities and services, a facade of the building, perceptual density and voice conditions with mediators affects the public and social self-esteem of the residents.

Conclusion: Therefore, it is necessary to pay more attention to these physical and human factors when planning and developing heterogeneous neighborhoods for the mental health of the inhabitants, because external judgments are made accordingly and effect their social contact.

Keywords: Heterogeneous Neighborhood, Housing and Residential Environment

1. Ph.D Student at Shahid Rajae Teacher Training University.

2. Assistant Prof. at Faculty of Architecture and Urban Planning, Shahid Rajae Teacher Training University.

*Corresponding author: sharghi@sru.ac.ir

3. Associate Prof. at Faculty of Humanities, Shahid Rajae Teacher Training University.

مقدمه

رشد و گسترش هسته‌های اولیه سکونتی، موجب شکل‌گیری محله‌هایی ناهمگن^۱ کالبدی شده است (حبیب و بغدادی، ۲۰۱۲). از آنجا که تعریف واضحی از «محله‌های ناهمگن» وجود ندارد، بیان شده که ترکیبی از ساکنین با نژاد/ قوم / سطوح درآمدی مختلف مهم‌ترین شکل این محله‌ها است (تالن^۲، ۲۰۱۲). این محلات دارای ساکنین با موقعیت‌های اجتماعی-اقتصادی مختلفند که ممکن است به مرور زمان در کنار یکدیگر قرارگیرند. از طرفی در دهه‌های اخیر، گوناگونی^۳ در برنامه ریزی‌های شهری جایگاه ویژه‌ای یافته و برخی دیدگاه‌ها اشاره دارند که گوناگونی جزء مهمی برای توسعه شهری عادلانه است (فینشتاین^۴، ۲۰۱۰؛ تالن و لی^۵، ۲۰۱۸؛ تالن، ۲۰۱۲). از دیدگاه تئوری سرمایه اجتماعی گوناگونی محله موجب افزایش رضایتمندی، قدرت گرفتن روابط ضعیف بین گروه‌های مختلف اجتماعی و موفقیت می‌شود (وبر^۶، ۲۰۰۹). گوناگونی می‌تواند به شکل‌های مختلفی اتفاق بیفتد (نژادی، درآمدی، کالبدی و عملکردی) (احمدی^۷، ۲۰۱۸). گزارش شده است محلاتی که بافت و به موجب آن، ساکنینی گوناگون دارد گاهاً دارای مسائل و مشکلات اجتماعی، روانی، کالبدی می‌باشد (هاردینگ^۸، ۲۰۱۱؛ ونگ، لی، ژانگ، جین، سو و وو^۹، ۲۰۱۷؛ کوپمنز و اسکیر^{۱۰}، ۲۰۱۶). شهر تهران نیز از این مشکلات مستثنی نیست. شکل‌گیری محله‌های ناهمگن در نقاط مختلف آن، سبب بروز مشکلاتی در محیط مسکونی شده و کیفیت زندگی ساکنان را تحت شعاع قرار می‌دهد (بغدادی، ۱۳۸۶). یکی از این مسئله‌ها، تاثیر محیط مسکونی بر سلامت روان افراد می‌باشد (ریچمن، اسلاتر، گاردنر و دیوال^{۱۱}، ۲۰۱۵؛ جونز-راندز^{۱۲}، ۲۰۱۴؛ گروسی و شمس‌الدینی، ۱۳۹۳). طبق تئوری «خود-تعمیم یافته»^{۱۳} هر فرد نمودهایی بیرونی دارد که یکی از آن‌ها خانه و محیط زندگی اوست که به‌عنوان یک نشانه، مورد قضاوت و ارزیابی بیرونی واقع می‌شود (بلک^{۱۴}، ۱۹۸۸؛ گابریل و لنگ^{۱۵}، ۲۰۱۵). در محله‌های مسکونی ناهمگن، مقایسه‌ها و قضاوت‌های اجتماعی گروه‌های مختلف ساکن از یکدیگر و محیط زندگی‌شان به دلیل همجواری، شدت یافته و می‌تواند بر روی خودپنداره و به‌طور کلی سلامت روان آن‌ها تاثیر بگذارد (روزنبرگ^{۱۶}، ۲۰۱۵؛ لاش و نزو^{۱۷}،

1. *Heterogeneous Neighborhood*
2. *Talen*
3. *Diversity*
4. *fainstein*
5. *Talen & Lee*
6. *Weber*
7. *Ahmadi*
8. *Harding*
9. *Wang, Li, Zhang, Jin, Su, & Wu*
10. *Koopmans & Schaeffer*
11. *Richman, Slotter, Gardner, & DeWall*
12. *Jones-Rounds*
13. *Extended-self*
14. *Belk*
15. *Gabriel & Lang*
16. *Rosenberg*

۲۰۱۷). داشتن عزت نفس یکی از نیازهای اساسی انسان و نمودی از سلامت روان اوست. این باور گسترده وجود دارد که افزایش عزت نفس اشخاص، هم برای فرد و هم جامعه به طور کلی مفید بوده (فتحی آشتیانی، تولایی، عزیزآبادی فرهانی و مغانی لنگرانی، ۲۰۰۸) و از جوانب مهم سازگاری (اجتماعی، روان شناختی و فرهنگی) می‌باشد (دهمنی و همکاران، ۲۰۱۵).

از طرفی در محله‌های ناهمگن، علاوه بر جدایی اجتماعی گروه‌ها که موجب کاهش حس تعلق و مشارکت اجتماعی شده (کرنز و وایتلی^۲، ۲۰۱۸؛ ریچمن، اسلاتر، گاردنر و دیوال، ۲۰۱۵)، تفاوت‌های محیطی و کالبدی نیز در مساکن مشاهده می‌شود. گیفورد^۳ (۲۰۱۱) اشاره می‌کند که جنبه‌های فیزیکی و اجتماعی محله بر تفکر و ادراک ساکنین تاثیر گذارند و رفتار آن‌ها را شکل می‌دهند. اهمیت رفتار و تعاملات اجتماعی گروه‌های ساکن (برویننگ، دیرلام و بوئتنر^۴، ۲۰۱۶؛ احمدی، ۲۰۱۸) و وابسته بودن زیست‌پذیری این محله‌ها به سازگاری و جلوگیری از نزاع بین ساکنین (لیو، سان، ونزل آن، ژائومارتین، نا، بال روکیچ^۵، ۲۰۱۸؛ ذکر و بروگل^۶، ۲۰۱۹)، لزوم توجه به این مسئله را آشکار می‌کند. بنابراین بررسی رابطه میان کیفیت محیط سکونتی ناهمگن و درک افراد از این محیط به دلیل تاثیر بر سلامت روان آن‌ها، مهم و قابل بررسی است.

تاکنون پژوهش‌های مختلفی درباره عزت نفس و ارتباط آن با محیط ساخته شده صورت گرفته است. پژوهش‌های عزت نفس: تاثیر عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی (سام کن و ستاری، ۱۳۹۳)؛ ارتباط کیفیت زندگی با عزت نفس (قاسمی‌زاد، برنجیان تبریزی، عابدی و برزیده، ۲۰۱۰)؛ عزت نفس طبقات و جنسیت‌های مختلف (مافرا و لویز، ۲۰۱۴؛ بلیدورن، آرسلن، دنیزن، رنتفرو، جیباثر، پاتر و کاسلینگ^۷، ۲۰۱۶)؛ رابطه عزت نفس با استرس و عصبانیت (ژافلین، پیفیر و برگمن^۸، ۲۰۱۸؛ گاروفالو، هولدن، زیگلر و ولوتی^۹، ۲۰۱۶). پژوهش‌های مربوط به عزت نفس فرد در محیط ساخته شده: سنجش تاثیر محرومیت بر عزت نفس (مافرا و لویز^{۱۰}، ۲۰۱۴؛ آلبور، آپوف، استافورد، بالاس، ویلکینسون و پیکت^{۱۱}، ۲۰۱۴)، تاثیر ادراک فقر و بی‌نظمی محله بر عزت نفس (هانی^{۱۲}، ۲۰۰۷؛ هافلن، روکس، آنتونز و پرز^{۱۳}، ۲۰۱۵). برخی پژوهش‌ها رابطه آن با کیفیت محیط مسکونی را مدنظر قرارداده اند: هافلن و همکاران (۲۰۱۵) با بررسی محله‌های سطح پایین و سطح بالا، نشان دادند که مشکلات ادراک شده کالبدی و اجتماعی محله موجب تاثیر منفی بر خودارزیابی می‌شود.

1 Losh & Nzekwe

2. Kearns & Whitley

3. Gifford

4. Browning, C. R., Dirlam, J., & Boettner

5. Liu, Son, Wenzel, An, Zhao Martin, Nah, & Ball-Rokeach

6. Dekker & van Breugel

7. Bleidorn, Arslan, Denissen, Rentfrow, Gebauer, Potter, & Gosling

8. Jafflin, Pfeiffer, & Bergman

9. Garofalo, Holden, Zeigler-Hill, & Velotti

10. Mafra & Lopes

11. Albor, Uphoff, Stafford, Ballas, Wilkinson, & Pickett

12. Haney

13. Höfelmann, Roux, Antunes, & Peres

مک کراکن، آلن و گو^۱ (۲۰۱۶) تاکید می‌کنند که استفاده بیشتر کودکان از فضای سبز در محیط‌های مسکونی ارتباط مثبتی با "عزت‌نفس" دارد. بوند^۲ و همکاران (۲۰۱۲) به این نکته اشاره دارند برای مردمی که در مناطق محروم زندگی می‌کنند، سلامت روانی، احساس احترام و ارزیابی ساکنان از خود و حرف‌هایی که دیگران درباره آنان می‌زنند تحت تاثیر شکل و امکانات مکان، کیفیت زیبایی شناسانه مسکن و محله می‌باشد. کلارک و کنز^۳ (۲۰۱۲) با بررسی رابطه بین کیفیت مسکن با تندرستی ساکنین، معتقدند که مسکن و محله می‌تواند به عنوان محیط‌های روان‌شناختی در نظر گرفته شوند. مطالعات نشان داد که ادراکات ساکنین از اعتبار محله بسیار تحت تاثیر دید ساکنین بیرونی می‌باشد، پرمنتیر^۴ و همکاران (۲۰۰۸) اشاره دارند که نه تنها کشف اینکه ساکنین چگونه محله خود را درک می‌کنند مهم است بلکه تفکر آنها از اینکه دیگران محله آنها را چگونه ارزیابی می‌کنند هم اهمیت دارد. ارزیابی عینی برای توضیح اعتبار ادراک شده محله، مهم می‌باشد (پرمنتیر و همکاران، ۲۰۱۱؛ آرتورسان^۵، ۲۰۱۲). با توجه به پیشینه و اشاره‌ی پژوهش‌های متعدد به تاثیر ادراک کیفیت مسکن و محیط مسکونی بر عزت نفس ساکنین می‌توان اظهار داشت که بررسی این تاثیر در محلات مسکونی ناهمگن نادیده گرفته شده‌است و نمونه‌های جهانی مورد بررسی شامل مدارس، خانه سالمندان و ... می‌باشد و در زمینه‌ی محیط مسکونی نیز فقط به اهمیت ادراک، قضاوت بیرونی و تاثیرش بر شأن و اعتبار ساکنین پرداخته شده‌است. بنابراین، فرضیه کلی پژوهش این است که در محله‌های ناهمگن، ادراک متفاوت کیفیت مسکن و محیط مسکونی، بر خودانگاره ساکنین تاثیر می‌گذارد. در ادامه، مبنای نظری پژوهش و اهمیت پرداختن به آن‌ها در محله‌های ناهمگن آورده شده‌است که شامل نظریه مقایسه و قضاوت اجتماعی، عزت‌نفس و رابطه بین کیفیت محیط مسکونی و عزت‌نفس می‌باشد. سپس وجوه و شاخصه‌های کیفیت مسکن و محیط مسکونی که از عوامل موثر بر ارزیابی بیرونی می‌باشند، دسته‌بندی و فرضیات پژوهش ارائه شد.

نظریه قضاوت اجتماعی که از روان‌شناسی اجتماعی نشأت گرفته است توسط کارولین و مظفر شریف و کارل هاوولد^۶ در دهه ۶۰ ارائه شد: ادراک و ارزیابی یک چیز توسط مقایسه آن با نگرش‌های جاری جامعه. این تئوری، طبقه بندی ناخودآگاه چیزهایی است که در لحظه ادراک فرد اتفاق می‌افتد (گریفین^۷، ۲۰۱۲)، تا نشان دهد که چگونه یک چیز قضاوت می‌شود. این قضاوت سه حالت دارد: ارزشمند و معقول بودن موضوع و پذیرش آن، غیرمنطقی بودن موضوع و رد آن و در نهایت بی‌تفاوت بودن به موضوع (گریفین، ۲۰۱۱). تئوری مقایسه اجتماعی نیز در حیطه

1. McCracken, Allen, & Gow

2. Bond

3. Clark & Kearns

4. permentier

5. Arthurson

6. Carolyn Sherif, Muzafer Sherif and Carl Hovland

7. Griffin

روان‌شناسی اجتماعی قرار داشته و توسط لئون فستینگر^۱ (۱۹۵۴) مطرح شد. طبق آن، اشخاص با مقایسه خود با دیگران در یک جامعه، به خود-ارزیابی رسیده تا بتوانند خود را تعریف کنند (وایت، لانگر، یاریو و ولچ، ۲۰۰۶). این گونه قضاوت و مقایسه در محله‌های مسکونی در ارتباط با ویژگی-های کالبدی، محیطی، فردی وجود دارد و احتمال وقوع آن در محلات ناهمگن بیشتر است. رزنبرگ اشاره دارد که یکی از عوامل موثر بر عزت نفس، طریقی است که شخص توسط آن خود را در مقایسه با دیگران می‌بیند (روهه، وان زن و مک کارتی، ۲۰۱۳).

عزت نفس (خودپنداره) یکی از مفاهیم اساسی در روان‌شناسی و شبکه‌ای از عقاید و باورهای مثبت و منفی در مورد خود، پذیرش یا رد خود است (سلگی و ویسی، ۱۳۹۷: ۵۷۶) که با تجربه فرد و تفسیر دیگران از آن شکل می‌گیرد (حسینی یزدی، مشهدی، کیمیایی و عاصمی، ۱۳۹۴: ۸). عزت نفس ارزیابی‌های فرد از خود که متأثر از ارزیابی‌های بیرونی و نظرات دیگران است، را تشکیل می‌دهد. پس عزت نفس یک فرد با بالا رفتن ارزش و توجه دیگران نسبت به او افزایش می‌یابد (روهه و همکاران، ۲۰۱۳)، طبق نظریه بلک (۱۹۸۸) از آنجا که مسکن و محیط مسکونی که فرد در آن زندگی می‌کند وجه بیرونی او را به نمایش می‌گذارند (گابریل و لنگ، ۲۰۱۵). بر روی تصورات و قضاوت‌های افراد بیرونی موثراند. در محله‌های مسکونی ناهمگن نیز به دلیل همنشینی گروه‌های مختلف، تصویر فرد از خود و ارزیابی او تحت تاثیر محیط پیرامون می‌باشد، زیرا در این گونه محلات مقایسه‌ها و قضاوت‌های اجتماعی بیشتر به چشم می‌خورد.

تحقیقات نشان می‌دهد که بین کیفیت زندگی و متغیرهای روانشناختی از قبیل استرس، سرمایه اجتماعی، عزت نفس و ... ارتباط وجود دارد (اسدی صادقی آذر، واسودوا و عبدالهی، ۲۰۰۶؛ رضایی، روشن نیا و علی اسدی، ۲۰۱۶؛ اکرمی و سامه، ۲۰۱۶). از طرفی این کیفیت می‌تواند بر ادراک ساکنین و سلامت آن‌ها تاثیرگذار باشد (پاکزاد، ۱۳۹۰). یکی از شکاف‌های مطالعاتی عزت نفس نادیده گرفتن منابع درونی و بیرونی آن و ادراک افراد از این منابع می‌باشد. اکثرا معتقدند که عزت-نفس یک ویژگی فردی است در حالی که خانه به‌عنوان نمود بیرونی یک گروه درآمدی (استامپس، ۲۰۱۳) و منبعی برای ارتقاء عزت نفس است. در محله‌هایی با ساکنین ناهمگن که مقایسه‌ها و قضاوت‌های اجتماعی شدت می‌یابد، درک افراد از کیفیت مسکن و محیط مسکونی متفاوت‌تر از محله‌های همگن است، این ادراک متفاوت بروندهای سلامت روانی (عزت نفس و افسردگی) متفاوتی را نیز به همراه خواهد داشت (دیمیترو، بیگانسکا و گرزلک، ۲۰۱۸؛ کریزتوفیک، دیمیترو، گرزلک و بیگانسکا، ۲۰۱۷). جهت بررسی رابطه کیفیت محیط مسکونی و عزت نفس، ابتدا

1. Leon Festinger

2. White, Langer, Yariv, & Welch

3. Rohe, Van Zandt, & McCarthy

4. Rezaei, F., Roshan nia S., Ali asadi

5. Stamps

6. Dymitrow, Biegańska, & Grzelak-Kostulska

7. Krzysztofik, Dymitrow, Grzelak-Kostulska, & Biegańska

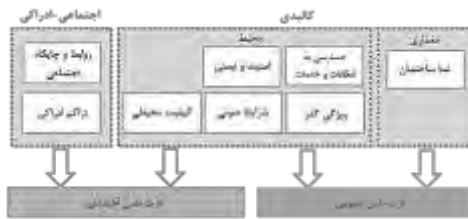
شاخص‌های کیفیت مسکن و محیط مسکونی که در ادراک و ارزیابی‌های افراد بیرونی موثر هستند از طریق تحلیل محتوای پژوهش‌ها استخراج شد (جدول ۱).

جدول ۱. وجوه و شاخصه‌های کیفیت مسکن و محیط مسکونی (منبع: نگارندگان)

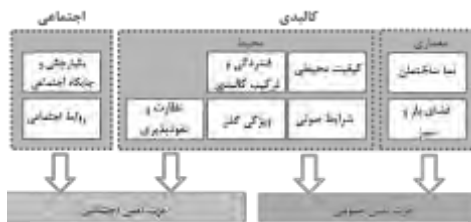
ابعاد وجوه	کالبدی		انسانی	
	معماری	محیط و منظر	شهری	اجتماعی-اقتصادی
فضای باز خصوصی (حیاط و بالکن)	بهداشت محیط	دسترسی به خدمات عمومی و زیرساختی (حمل و نقل، شبکه آب و فاضلاب و ...)	تعامل با همسایگان و دوستان	احساس تعلق
فضای سبز خصوصی (باغچه)	فضای سبز و باز عمومی	دسترسی به امکانات شهری (درمانی، آموزشی، فرهنگی، تفریحی، تجاری و ...)	مشارکت شهروندان در امور محله	اعتبار محله (افتخار به محله خود)
نگهداری و حفظ ساختمان در طول عمر بنا	کیفیت گذر سواره و پیاده (روشنایی، مصالح، عرض، شیب، ...)	قابلیت پیاده روی (دسترسی پیاده به امکانات)	شناخت همسایگان از یکدیگر	تراکم ادراکی افراد (رفت و آمد)
اندازه ساختمان و زمین (دانه بندی)	شرایط صوتی	سازگاری کاربری‌ها	یکپارچگی اجتماعی-اقتصادی محله	نظارت پذیری بافت و وجود قلمرو
زیبایی و کیفیت نما و ورودی	ایجاد آلودگی هوا (کیفیت هوا)	تراکم ساختمانی (عینی)	تمایل به ترک محله (مهاجرت)	پذیری بافت و وجود قلمرو
مصالح نما	امنیت و ایمنی بافت	تعداد ساختمان‌ها کنارهم (تراکم ادراکی)	فرهنگ و جایگاه اجتماعی-اقتصادی ساکنین محله	پذیری بافت و وجود قلمرو
ایمنی و امنیت ساختمان				

شاخصه‌ها

بنابراین، هدف پژوهش بررسی تاثیر ادراک و قضاوت بیرونی (شاخصه‌های کالبدی و انسانی یک محله ناهمگن) بر عزت‌نفس ساکنین می‌باشد جهت نیل به این هدف، فرضیه‌های پژوهش و مدل نظری تدوین شد. ادراک همسایگان از بافتی با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر (شکل ۱): فرضیه ۱: بین ادراک بیرونی از یکپارچگی و جایگاه اجتماعی ساکنین محله و عزت‌نفس آن‌ها ارتباط وجود دارد. فرضیه ۲: بین ادراک بیرونی از ویژگی گذر یک محله و عزت‌نفس آن‌ها ارتباط وجود دارد. فرضیه ۳: بین ادراک بیرونی از فضای باز و سبز خصوصی مساکن یک محله و عزت-نفس آن‌ها ارتباط وجود دارد.

شکل ۱. مدل نظری عزت نفس در محله با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین تر (منبع: نگارندگان)

شکل ۲. مدل نظری عزت نفس در محله با سطح اجتماعی-اقتصادی بالاتر (منبع: نگارندگان)

ادراک همسایگان از بافتی با سطح اجتماعی-اقتصادی بالاتر (شکل ۲): فرضیه ۱: بین ادراک بیرونی از دسترسی به امکانات و خدمات یک محله و عزت نفس ساکنین آن ارتباط وجود دارد. فرضیه ۲: بین ادراک بیرونی از نمای ساختمان و عزت نفس ساکنین آن ارتباط وجود دارد. فرضیه ۳: بین ادراک بیرونی از تراکم ساکنین و ساختمان یک محله و عزت نفس ساکنین آن ارتباط وجود دارد. فرضیه ۴: بین ادراک بیرونی از شرایط صوتی یک محله و عزت نفس ساکنین آن ارتباط وجود دارد.

روش

با توجه به لزوم پیمایش در محله ناهمگن اجتماعی-اقتصادی، محله حسن آباد-زرگنده واقع در منطقه ۳ تهران انتخاب شد. وجود بافت فرسوده سطح محله در مجاورت ساخت و سازهای جدید موجب ناهمگنی کالبدی-اجتماعی و در نهایت جدایی‌گزینی ساکنین این محله از هم شده‌است. جامعه آماری پژوهش، جمعیت ۳۴۵۲۷ نفری ساکن در حسن آباد-زرگنده می‌باشند (شهرداری منطقه ۳، ۱۳۹۵). در انتخاب نمونه، به دلیل عدم دسترسی به همه ساکنین، از روش نمونه‌گیری غیرتصادفی در دسترس استفاده شد. حجم نمونه بر اساس دیدگاه کلاین (۲۰۰۵)، بر اساس گویه‌های پرسشنامه، به دلیل وجود ۶۰ سوال، مجموعاً ۵۰۰ پرسشنامه به‌طور مساوی برای هر کدام از بخش‌های مرفه زرگنده و فرودست عمرانی در محله حسن آباد-زرگنده توزیع شد. با مرور ادبیات

موضوع و شاخص‌های جدول ۱، سنجش ادراک ساکنین از کیفیت شاخصه‌های کالبدی و انسانی محله همجوار خود از طریق مقایسه اجتماعی و تاثیر این ادراک بیرونی بر عزت نفس ساکنین محله‌ی مورد قضاوت، مد نظر می‌باشد. مدل مفهومی پژوهش در شکل ۳ نشان داده شده است.

شکل ۳. چارچوب مفهومی پژوهش (منبع: نگارندگان)

روش پژوهش از حیث هدف، بنیادی است و برای شناسایی معیارهای کالبدی و انسانی موثر بر قضاوت افراد بیرونی از یک محله در همسایگی خود و تاثیر آن بر عزت نفس ساکنین، از روش توصیفی-تحلیلی به کمک مطالعات اسنادی و ابزار پرسشنامه با رواسازی از طریق تحلیل عامل اکتشافی استفاده شده است. در ادامه، برای کشف ارتباط بین شاخصه‌های ادراک شده محیط مسکونی و عزت نفس ساکنین، از روش همبستگی استفاده شد. پژوهش حاضر مدل یابی روابط علی توسط تحلیل مسیر^۱ است. در مدل نظری ارائه شده متغیرهای برون زاد، شاخص‌های کیفیت کالبدی و انسانی مسکن و محیط مسکونی و متغیرهای درون زاد، عزت نفس عمومی و اجتماعی ساکنین می‌باشد که ارتباط بین آن‌ها مورد بررسی قرار گرفته است.

ابزار پژوهش

الف) پرسشنامه‌ی ادراک کیفیت مسکن و محیط مسکونی^۲ (محقق ساخته): با توجه به سنجش بخشی از شاخصه‌های مسکن و محیطی مسکونی توسط پژوهش‌های پیشین و عدم دسترسی به پرسشنامه‌ای که همه‌ی این شاخصه‌ها را دربرگیرد، از ابزار پژوهشگر ساخته استفاده شد. زیرا هر کدام از پژوهش‌ها به بخشی از شاخصه‌ها پرداخته شده بود. با بررسی پیشینه، شاخصه‌ها و ابعاد کیفیت مسکن و محیط مسکونی در جدول هدف-محتوا دسته بندی شد (جدول ۱) و مورد تایید متخصصین قرار گرفت. طبق آن پرسشنامه‌ای جهت سنجش این متغیرها تدوین گشت. سوالات با هدف شناخت این که ساکنین چگونه محله مجاور خود را ادراک می‌کنند در دو بعد اصلی کالبدی و انسانی و بر اساس طیف ۴ گزینه لیکرت ترتیب داده شد. برای بررسی روایی صوری و تائید بر این نکته که ظاهر سوالات برای ارزیابی کیفیت مسکن مناسب هستند، از نظر متخصصان

1. path analysis

2. Quality of Housing and Residential Environment Questionnaire

استفاده شد. روایی محتوایی و تائید این نکته که محتوای آزمون نمونه خوب و مناسبی از موضوع مورد نظر می‌باشد با ارسال سوالات و جدول هدف - محتوا توسط متخصصان مورد تایید قرار گرفت. روایی سازه به مناسب بودن تعریف عملیاتی متغیرها اشاره دارد (کازی، ۱۳۸۹). برای بررسی روایی سازه روش‌های متعددی وجود دارد که از میان آنها روش تحلیل عاملی متداول ترین آن می‌باشد که در این پژوهش از آن استفاده گردید و ۱۱ عامل برای دید بیرونی به محله عمرانی و ۹ عامل برای دید بیرونی به محله‌ی زرگنده به دست آمد. پس از تحلیل پرسشنامه‌ها و حذف سوالات ضعیف، پرسشنامه‌ای با ۴۸ گویه بین ساکنین محله عمرانی با ضریب پایایی ۰/۹۵۳ برای کل آزمون و پرسشنامه‌ای با ۵۴ گویه بین ساکنین محله‌ی زرگنده با ضریب پایایی ۰/۸۶۳ برای کل آزمون توزیع شد. سوالات پرسشنامه به سه صورت شناختی، عاطفی و رفتاری در ارتباط با قضاوت و مقایسه‌ی معیارهای انسانی و کالبدی محله‌ی مجاور می‌باشد. (۱) سوال شناختی: ارزیابی (قضاوت) چگونگی کیفیت فاکتور مورد نظر در محله‌ی مجاور، (۲) سوال عاطفی: ترجیح و مقایسه‌ی فاکتور مورد نظر در محله‌ی مجاور با محله‌ی خود، (۳) سوال رفتاری: تمایل به داشتن یا کاربرد فاکتور مورد نظر محله‌ی مجاور در محیط زندگی خود. بدین ترتیب که از ساکنین بخش عمرانی درباره‌ی ویژگی‌های محله زرگنده پرسش به عمل آمد و بلعکس.

ب) پرسشنامه عزت نفس: جهت سنجش عزت نفس عمومی ساکنین محله‌های عمرانی و زرگنده از مقیاس عزت نفس روزنبرگ (۱۹۶۵) و جهت سنجش عزت نفس اجتماعی آن‌ها از مقیاس کوپر اسمیت (۱۹۸۱) که مقیاس‌هایی رایج می‌باشند استفاده گردید. الف) پرسشنامه روزنبرگ، شامل ۱۰ ماده خودگزارشی با ۵ عبارت مثبت و ۵ عبارت منفی دارای یک طیف از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم است. این مقیاس ضرایب همبستگی قوی داشته و در سنجش سطوح عزت نفس دارای پایایی و روایی بالایی می‌باشد. جهت سنجش امکان استفاده از این مقیاس در ایران، پایایی و روایی آن در پژوهش‌های داخلی مورد توجه قرار گرفت. رجیبی و بهلول (۱۳۸۶) همسانی درونی مقیاس را ۰/۸۴ و ضریب همبستگی بین هر یک از از ماده‌ها را با نمره کل از ۰/۵۶ تا ۰/۷۲ متغیر گزارش کرده اند که همگی در سطح ۹۹٪ معنی‌دار بوده‌اند. بشلیده و همکاران (۱۳۹۱) پایایی این پرسشنامه را ۰/۸۶ محاسبه کردند. ب) پرسشنامه کوپر اسمیت^۲ (۱۹۸۱) برای ارزیابی عزت نفس اجتماعی، همسالان، خانواده و مدرسه تدوین شده‌است. به منظور سنجش عزت نفس اجتماعی ساکنین محله از ۸ سوال اجتماعی این آزمون استفاده شد. پژوهش‌های داخلی برای بررسی پایایی و روایی این ابزار، مورد بررسی قرار گرفت. خیرخواه و همکاران (۱۳۹۲) آلفای کرونباخ این آزمون را ۰/۷۹ و آفاداداشی (۱۳۸۴) میزان آن را ۰/۷۹۶ محاسبه کرد که نشان دهنده‌ی پایایی قابل قبول آن است. در پژوهش حاضر پایایی ابزار روزنبرگ با استفاده از آلفای کرونباخ، برای پرسشنامه‌های دید به

1. Rosenberg Self-esteem Questionnaire

2. Cooper Smith Self-esteem Questionnaire

عمرانی ۰/۸۶ و دید به زرگنده ۰/۸۵ و پایایی ابزار کوپراسمیت برای پرسشنامه‌های دید به عمرانی ۰/۸۴ و دید به زرگنده ۰/۷۹ به دست آمد.

یافته‌ها

آمار توصیفی نمونه در دو محله عمرانی و زرگنده در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. دموگرافیک نمونه‌های محله‌های عمرانی و زرگنده (منبع: نگارندگان)

نمونه محله زرگنده		نمونه محله عمرانی		
تعداد درصد		تعداد درصد		
۶۰	۱۴۹	۵۶	۱۳۹	جنسیت
۴۰	۱۰۱	۴۴	۱۱۱	مرد
				زن
				سن (سال)
۲۰	۵۰	۲۶	۶۵	۲۰-۳۳
۴۱	۱۰۲	۴۱	۱۰۲	۳۴-۴۷
۲۶	۶۵	۲۸/۵	۷۱	۴۸-۶۰
۱۳	۳۳	۴/۵	۱۱	بالای ۶۰
				تعداد افراد خانواده (تفر)
۳۰	۷۵	۱۸	۴۵	۱ و ۲
۶۱	۱۵۲	۵۸	۱۴۴	۳ و ۴
۹	۲۳	۲۴	۶۱	۵-۷
				تحصیلات
-	صفر	۲	۴	بیسواد
۱۴/۵	۳۶	۲۹	۷۳	زیردیپلم
۴۰	۱۰۰	۴۶	۱۱۶	دیپلم و فوق دیپلم
۴۳	۱۰۸	۲۳	۵۷	لیسانس و فوق لیسانس
۲/۵	۶	-	صفر	دکتری
				درآمد (میلیون تومان)
۱۳	۳۳	۳۰	۷۶	زیر ۱/۵
۴۷	۱۱۷	۵۱	۱۲۷	۱/۵ - ۳/۵
۳۲	۸۱	۱۹	۴۷	۳/۵ - ۷
۸	۱۹	-	صفر	بیش از ۷
				اصالت
۸۱	۲۰۲	۵۴	۱۳۵	تهران
۱۹	۴۸	۴۶	۱۱۵	شهرهای دیگر

تحلیل عامل اکتشافی بر داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ی "شناسایی عوامل کالبدی و انسانی در مجموعه‌های زیستی ناهمگن مبتنی بر ادراک همسایگان" انجام و پرسش‌های عزت‌نفس عمومی و اجتماعی مشخص شد، مدل نظری پژوهش با روش تحلیل مسیر برای هر یک از محلات عمرانی و

زرگنده مورد سنجش قرار گرفت. برای استفاده از روش تحلیل مسیره، فرض نرمال بودن متغیرها با استفاده از مفروض‌های روش آماری معادلات ساختاری بررسی شد و مفروضه‌ها برقرار بود.

۱. دید به محله عمرانی، توصیف مدل

شاخص‌های برآزش مدل دید به محله عمرانی در جدول ۳ آمده است. تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم ۱۱ عامل کالیدی و انسانی بر عزت نفس فردی و اجتماعی در جدول ۴ نشان داده شده است. از ۱۱ عامل، دو عامل ۶ و ۱۰ در فرآیند مدلیابی حذف شدند.

جدول ۳. شاخص‌های برآزش مدل قضاوت محیط مسکونی و عزت نفس ساکنین محله عمرانی

مدل	تعداد پارامترها	حداقل اختلاف	درجه آزادی	سطح معنی داری	نسبت حداقل اختلاف به درجه آزادی
مدل فرضی	۴۷	۴۹/۱۷۹	۴۴	۰/۳۷۴	۱/۱۱۸
مدل اشباع شده	۹۱	۰/۰۰۰	۰		
مدل مستقل	۱۳	۴۷۰/۴۷۶	۷۸	۰/۰۰۰	۶/۰۳۲

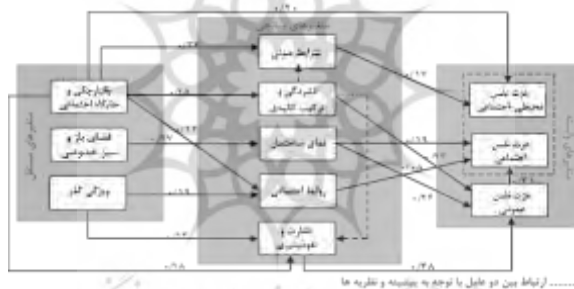
جدول ۴. رابطه مستقیم، غیرمستقیم و مجموع تاثیرات استاندارد

تاثیر عوامل	تاثیر مستقیم استاندارد	تاثیر غیرمستقیم استاندارد	تاثیر کلی استاندارد	تاثیر غیرمستقیم استاندارد
فشردگی و ترکیب کالیدی	<---	یکپارچگی و جایگاه اجتماعی	۰/۰۹۲	۰/۱۷۰***
نظارت و نفوذپذیری	<---	ویژگی گذر	۰/۰۳۲	۰/۲۵۴***
نمای ساختمان	<---	فضای باز و سبز خصوصی	۰/۰۳۹	۰/۳۸۱***
نظارت و نفوذپذیری	<---	یکپارچگی و جایگاه اجتماعی	۰/۰۵۸	۰/۱۷۵***
عزت نفس عمومی	<---	نمای ساختمان	۰/۱۱۶	۰/۱۴۹**
شرایط صوتی	<---	یکپارچگی و جایگاه اجتماعی	۰/۰۷۶	۰/۲۸۰**
روابط اجتماعی	<---	فشردگی و ترکیب کالیدی	۰/۰۵۵	۰/۲۸۳***
عزت نفس عمومی	<---	نظارت و نفوذپذیری	۰/۱۵۰	۰/۱۹۵***
روابط اجتماعی	<---	یکپارچگی و جایگاه اجتماعی	۰/۰۸۰	۰/۲۲۱***
روابط اجتماعی	<---	ویژگی گذر	۰/۰۴۴	۰/۲۱۵***
عزت نفس عمومی	<---	فشردگی و ترکیب کالیدی	۰/۰۹۶	۰/۱۳۲**
شرایط صوتی	<---	فشردگی و ترکیب کالیدی	۰/۰۵۲	۰/۰۰۱

تاثیر غیرمستقیم استاندارد	تاثیر کلی استاندارد	تاثیر مستقیم استاندارد	استاندارد (لامبدا)	تاثیر عوامل
.	۰/۴۰۹ ***	***۰/۴۰۹	۰/۰۴۵	عزت نفس عمومی <---
۰/۰۵۰	۰/۲۵۰ ***	***۰/۱۹۹	۰/۰۷۰	یکپارچگی و جایگاه اجتماعی <---
.	۰/۱۷۹ ***	***۰/۱۷۹	۰/۰۵۷	شرایط صوتی <---
۰/۰۶۱	***۰/۰۷۷	***۰/۱۳۸	۰/۰۸۲	نمای ساختمان <---
.	۰/۰۶۴	۰/۰۶۴	۰/۰۸۰	روابط اجتماعی <---

***: $P < 0.01$, **: $P < 0.05$

شکل ۴ مدلی تجربی از رابطه‌ی عوامل را نشان می‌دهد. عزت نفس عمومی و اجتماعی و کیفیت محیطی متغیرهای وابسته، و از بین متغیرهای بیرونی برخی میانجی (شرایط صوتی، نما در مقیاس کلی، فشردگی و ترکیب کاربری، روابط اجتماعی و نظارت و نفوذپذیری) و برخی مستقل (یکپارچگی و جایگاه اجتماعی، گذر و فضای باز و سبز خصوصی) هستند.

شکل ۴. مدل نهایی روابط متغیرهای کیفیت مسکن و محیط مسکونی با عزت نفس در قضاوت محله با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر (محله عمرانی)

۲. دید به محله زرگنده، توصیف مدل

شاخص‌های برآزش مدل دید به محله زرگنده در جدول ۵ آمده‌است.

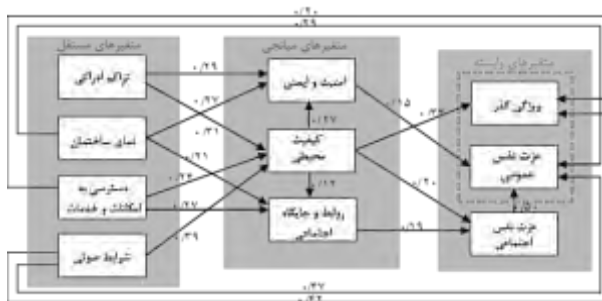
جدول ۵. شاخص‌های برآزش مدل قضاوت محیط مسکونی و عزت نفس ساکنین محله زرگنده

مدل	تعداد پارامترها	حداقل اختلاف	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	نسبت حداقل اختلاف به درجه آزادی
مدل فرضی	۴۷	۲۸/۴۲۸	۱۹	۰/۰۷۶	۱/۴۹۶
مدل اشباع شده	۶۶	۰/۰۰۰	۰		
مدل مستقل	۱۱	۱۳۶۳/۶۷۷	۵۵	۰/۰۰۰	۲۴/۷۹۴

جدول ۶. رابطه مستقیم، غیرمستقیم و مجموع تاثیرات استاندارد

تاثیر غیرمستقیم استاندارد	تاثیر کلی استاندارد	تاثیر مستقیم استاندارد	استاندارد (لامبدا)	تاثیر عوامل
.	***./۲۸۷	***./۲۸۷	۰/۰۶۶	کیفیت محیطی <-- تراکم ادراکی دسترسی به امکانات و خدمات
.	***./۲۰۵	***./۲۰۵	۰/۰۶۹	کیفیت محیطی <-- شرایط صوتی دسترسی به امکانات و خدمات
۰/۰۵۱	***./۳۴۷	***./۲۹۶	۰/۰۵۲	روابط و جایگاه اجتماعی <-- روابط و جایگاه اجتماعی
.	***./۲۴۸	***./۲۴۸	۰/۰۵۲	روابط و جایگاه اجتماعی <-- نمای ساختمان
۰/۰۸۸	***./۲۴۹	**./۱۶۱	۰/۰۴۸	روابط و جایگاه اجتماعی <-- کیفیت محیطی
۰/۰۵۰	***./۲۵۲	***./۳۰۲	۰/۰۵۳	عزت نفس اجتماعی <-- کیفیت محیطی روابط و جایگاه اجتماعی
.	***./۲۰۲	***./۲۰۲	۰/۰۷۴	عزت نفس اجتماعی <-- نما ساختمان
۰/۰۴۲	***./۲۲۱	***./۱۷۹	۰/۰۷۵	امنیت و ایمنی <-- کیفیت محیطی
./۰۱۰۶	*./۴۳۷	***./۳۳۱	۰/۰۶۹	امنیت و ایمنی <-- تراکم ادراکی دسترسی به امکانات و خدمات
***./۱۲۵	***./۳۱۸	***./۱۹۳	۰/۰۶۹	امنیت و ایمنی <-- امنیت و ایمنی نمای ساختمان
۰/۱۴۰	***./۳۱۶	***./۱۷۶	۰/۰۷۵	امنیت و ایمنی <-- شرایط صوتی دسترسی به امکانات و خدمات
.	**./۱۷۳	***./۱۷۳	۰/۰۶۷	عزت نفس عمومی <-- شرایط صوتی
۰/۰۲۱	***./۲۴۶	**./۲۲۵	۰/۰۹۲	عزت نفس عمومی <-- نمای ساختمان
./۱۴۱	*./۴۱۰	***./۲۷۰	۰/۱۲۰	عزت نفس عمومی <-- شرایط صوتی دسترسی به امکانات و خدمات
./۱۲۱	*./۳۱۳	***./۱۹۲	۰/۰۷۱	ویژگی گذر <-- شرایط صوتی
./۱۲۵	*./۳۶۴	***./۲۴۰	۰/۰۹۱	ویژگی گذر <-- کیفیت محیطی دسترسی به امکانات و خدمات
۰/۰۴۷	***./۳۱۹	***./۲۷۲	۰/۰۶۳	ویژگی گذر <-- عزت نفس عمومی
۰/۱۱۱	***./۱۸۳	***./۲۹۴	۰/۰۹۴	عزت نفس عمومی <-- عزت نفس اجتماعی
.	***./۳۳۸	***./۳۳۸	۰/۰۸۶	عزت نفس عمومی <-- عزت نفس اجتماعی

در جدول ۶ تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم ۹ عامل کالبدی و انسانی بر عزت نفس فردی و اجتماعی نشان داده شده است. از ۹ عامل، عامل ۷ در فرآیند مدلیابی حذف شد. مقدار P در هر مورد نشان دهنده معنی دار بودن رابطه‌های مستقیم و غیرمستقیم عوامل است.

شکل ۵. مدل نهایی روابط متغیرهای کیفیت مسکن و محیط مسکونی با عزت نفس در قضاوت محله با سطح اجتماعی-اقتصادی بالاتر (محله زرگنده)

رابطه عوامل در شکل ۵ نشان می‌دهد که عزت نفس عمومی و اجتماعی و ویژگی گذر متغیرهای وابسته، و بین متغیرهای بیرونی برخی میانجی (امنیت و ایمنی، کیفیت محیطی، روابط و جایگاه اجتماعی) و برخی مستقل (نما، دسترسی به امکانات، تراکم ادراکی و شرایط صوتی) هستند.

بحث و نتیجه گیری

طبق هدف، ۷ فرضیه پژوهش با روش تحلیل مسیر آزموده شد:

۱. دید بیرونی به محله عمرانی (فرودست). در مدل تجربی دید به محله عمرانی، دو متغیر وابسته عزت نفس اجتماعی و کیفیت محیط باهم ترکیب شدند، به طوری که زندگی در محیطی با کیفیت مطلوب (از جمله امنیت و ایمنی محله، کیفیت هوا و بهداشت، امکانات و فضای سبز)، موجب اعتباربخشی به محل زندگی شده و در نهایت عزت نفس اجتماعی ساکنان را بالا می‌برد (مک کراکن و همکاران، ۲۰۱۶؛ کلارک و کنز، ۲۰۱۲). این متغیر جدید را عزت نفس محیطی-اجتماعی می‌نامیم. طبق شکل ۴ و بر اساس جداول مدل، قضاوت مثبت از یکپارچگی و جایگاه اجتماعی یک محله به طور مستقیم بر عزت نفس محیطی-اجتماعی ساکنین تاثیر مثبت دارد. متغیر یکپارچگی و جایگاه اجتماعی با میانجیگری روابط اجتماعی با عزت نفس محیطی-اجتماعی رابطه غیرمستقیم دارد. طبق تحقیقات، ادراک سطح بالاتر طبقه اجتماعی-اقتصادی یک محله و همگنی فرهنگی-اجتماعی ساکنین آن، باعث انسجام اجتماعی و برقراری تعاملات قوی‌تر بین گروه‌ها می‌شود (احمدی، ۲۰۱۸؛ کافی^۱، ۲۰۰۹؛ کوپمنز و اسکیر، ۲۰۱۶). این تعاملات اجتماعی در محیط مسکونی موجب خود تائیدی و در نتیجه افزایش عزت نفس محیطی-اجتماعی آن‌ها می‌شود (دهمنی، حکمی و کراسکیان، ۲۰۱۵؛ سامه و اکرمی، ۲۰۱۶؛

ون سوئست، وانگر، هانسن و گرستورف^۱، ۲۰۱۷؛ کلارک و کنز، ۲۰۱۲). عزت نفس شخص تحت تاثیر تفکری است که دیگران از او دارند، این دلیلی است برای احترام به آن‌ها (روزنبرگ، ۲۰۱۵). طبق پژوهش آلبر و همکاران (۲۰۱۴)، سطح اجتماعی-اقتصادی پایین تر یک محله، کاهش عزت نفس آنها را به همراه دارد. یکپارچگی و جایگاه اجتماعی با میانجیگری شرایط صوتی بر عزت نفس محیطی-اجتماعی تاثیر دارد. یکپارچگی و جایگاه اجتماعی با عزت نفس عمومی رابطه مستقیم نداشته اما با میانجیگری فشرده‌گی و ترکیب کاربری و نظارت و نفوذپذیری با آن رابطه غیرمستقیم دارد. از طرف دیگر، در محله‌هایی با سطح اجتماعی-اقتصادی پایینتر و بافت قدیمی تر نسبت به محله‌های مرفه و جدید، به دلیل وجود مسیرهای ارتباطی کم عرض، پیچیده و ارگانیک، امکان نظارت و نفوذپذیری کاهش می‌یابد (لوگان و اوکلی^۲، ۲۰۱۷)؛ در این حالت فرد حس عدم تسلط بر محله و خطر داشته (ماهارانا، نگوین و انسوزی^۳، ۲۰۱۷) و دسترسی او به بیرون از محله نیز محدود شده و تصویر او از خود تحت تاثیر قرار می‌گیرد. می‌توان نتیجه گرفت که قضاوت این اختلالات کالبدی موجب کاهش دید مثبت فرد به خود شده و بر عزت نفس عمومی او تاثیر منفی می‌گذارد (هانی، ۲۰۰۷؛ کلارک و کرنز، ۲۰۱۲). از طرف دیگر، بین ادراک بیرونی از فضای باز و سبز خصوصی مسکن یک محله و عزت نفس عمومی آنها ارتباط وجود دارد. ادراک کیفیت گذر محله با میانجیگری روابط اجتماعی بر عزت نفس محیطی-اجتماعی ساکنین تاثیر می‌گذارد. طبق پژوهش‌ها، امکان رفت و آمد بیشتر در یک محله، به خصوص به صورت پیاده، روی رفتار تاثیر گذاشته و احتمال شکلگیری روابط اجتماعی روزمره، تصادفی و غیررسمی^۴ بیشتر می‌شود (زیکوویتس و فم^۵، ۲۰۱۷؛ باکار، مجید، آدام و آلگرا^۶، ۲۰۱۸). این تعاملات منجر به شکلگیری هویت اجتماعی و ارتقاء عزت-نفس محیطی-اجتماعی می‌شود. از طرف دیگر، کیفیت گذر یک محله با میانجیگری نظارت و نفوذپذیری بر عزت نفس عمومی تاثیرگذار است. مسیرهای پیاده و سواره‌ی با کیفیت، دسترسی مناسبی به امکانات بیرون از محله فراهم کرده (جونز، هورتن، مولن، پولی، چلدمن، استرانو و تایت^۷، ۲۰۱۶)، همچنین موجب حس تسلط ساکنین نسبت به رفت و آمدها در محله شده و بر عزت نفس عمومی فرد تاثیر مثبت دارد (دهمنی و همکاران، ۲۰۱۵). بین ادراک بیرونی از فضای باز و سبز خصوصی مسکن یک محله و عزت نفس عمومی آنها نیز ارتباط وجود دارد. طبق شکل ۴، ادراک بیرونی از فضای باز و سبز خصوصی خانه با میانجیگری نمای ساختمان بر عزت نفس عمومی ساکنان موثر است. فضای سبز حیاط که در نمای بیرونی خانه نمایان است و

1. von Soest, Wagner, Hansen, & Gerstorf

2. Logan & Oakley

3. Maharana, Nguyen, & Nsoesie

4. Irregular & Informal

5. Zsifkovits & Pham

6. Bakar, Majid, Adam, & Allegra

7. Jones, Horton, Mullen, Pooley, Scheldeman, Strano, & Tight

فضای سبز خصوصی جلوی خانه، بر ادراک کیفیت نمای یک ساختمان مسکونی تاثیر می‌گذارد (مگلیوکو و پرینی^۱، ۲۰۱۵؛ وایت و گیتراسلین^۲، ۲۰۱۱). از آنجا که نمای مسکن، نشان‌دهنده سطح اجتماعی-اقتصادی ساکنین خود است (پرایس^۳، ۲۰۱۷) به واسطه ارزیابی‌های بیرونی، روی خودپنداره آنها تاثیر می‌گذارد (هافلمن و همکاران، ۲۰۱۵؛ آرتورسان، ۲۰۱۲).

۲. دید بیرونی به محله زرگنده (مرفه). در مدل تجربی دید به محله زرگنده، دو متغیر وابسته

عزت نفس عمومی و ویژگی گذر بعثت مرتبط بودن، باهم ترکیب شدند. ویژگی‌های گذر (سواره و پیاده بودن، ابعاد و...) تداعی کننده وسیله نقلیه‌ای است که در آن رفت و آمد می‌کند و در نتیجه مانند دیگر دارایی‌های فرد، به صورت غیرمستقیم به طبقه اجتماعی-اقتصادی ساکنین اشاره دارد (رزنتیک^۴، ۲۰۱۴؛ دیویدسون^۵، ۲۰۰۸). ادراک افراد بیرونی از این گذرها می‌تواند بر خود پنداره افراد ساکن تاثیر گذاشته و تعیین کننده عزت نفس عمومی آن‌ها باشد (فراوو، اسکالاس و بتمن^۶، ۲۰۱۱). طبق شکل ۵ بین ادراک بیرونی از دسترسی به امکانات و خدمات در یک محله و عزت نفس عمومی و اجتماعی ساکنین آن ارتباط دارد. بر اساس جداول مدل، ادراک بیرونی از دسترسی به امکانات و خدمات با میانجیگری روابط و جایگاه اجتماعی و کیفیت محیطی با عزت نفس اجتماعی ساکنین رابطه دارد. وجود مسیرهای ارتباطی بیشتر و دسترسی به امکانات و خدمات در یک محله (مانند پارک‌ها) موجب شکل‌گیری روابط اجتماعی بیشتری بین ساکنین آن با همسایگان بیرونی خود می‌شود (واپیدنر، فاربر، نیوتنز و هورنر^۷، ۲۰۱۵؛ رسیدی، جمیرسا و سید^۸، ۲۰۱۸). همچنین شورر، کرتیس و مک لود^۹ (۲۰۱۷) اشاره دارند که دسترسی به خدمات باعث می‌شود تا محله از نظر جایگاه اجتماعی در سطح بالاتری قرار گرفته و روابط اجتماعی قوی تر، باعث می‌شود تا عزت نفس اجتماعی ساکنین آن، افزایش یابد. طبق پژوهش‌های مک کراکن و همکاران (۲۰۱۶) و کلارک و کرنز (۲۰۱۲)، کیفیت محیطی نیز با عزت نفس اجتماعی ارتباطی مثبت دارد. از سویی دیگر، دسترسی به امکاناتی مانند فضای سبز و تفریحی، با عزت نفس عمومی رابطه مستقیم دارد (مک کورمیک^{۱۰}، ۲۰۱۷). طبق مدل، دسترسی به خدمات با میانجیگری کیفیت محیطی و امنیت و ایمنی بر عزت نفس عمومی تاثیر می‌گذارد. در محله‌ای با کیفیت محیطی بالا امنیت و ایمنی ارتقاء می‌یابد (کوته لاسیر، جکسون، کتنز، هندرسون و بارنت^{۱۱}، ۲۰۱۵). طبق پژوهش‌های هانی (۲۰۰۷) و اوبرین،

1. Magliocco & Perini

2. White & Gatersleben

3. Price

4. Reznik

5. Davidson

6. Ferraro, Escalas, & Bettman

7. Widener, Farber, Neutens, & Horner

8. Rasidi, Jamirsah, & Said

9. Scheurer, Curtis, & McLeod

10. McCormick

11. Côté-Lussier, Jackson, Kestens, Henderson, & Barnett

فارل و ولش (۲۰۱۸)، با افزایش حس امنیت و ایمنی در محله، ادراک اختلالات محله‌ای و جرم کمتر شده و در نهایت با قضاوت‌های بیرونی مثبت، عزت نفس عمومی ساکنین افزایش می‌یابد. طبق یافته‌های پژوهش، ادراک بیرونی نما با میانجیگری روابط و جایگاه اجتماعی بر عزت نفس اجتماعی ساکنین موثر است. همانطور که اشاره شد (نگاه کنید بخش ۱) نمای یک ساختمان مسکونی نمودی از جایگاه اجتماعی-اقتصادی ساکنین خود است (رزتینیک، ۲۰۱۴؛ دیویدسون، ۲۰۰۸). بدین ترتیب میتوان اظهار داشت که طرز فکر فرد بیرونی که به موجب کیفیت نمای مسکن شکل گرفته‌است، می‌تواند بر عزت نفس اجتماعی فرد ساکن تاثیر بگذارد (هافلن و همکاران، ۲۰۱۵). نمای مسکونی به‌طور مستقیم و غیرمستقیم با عزت نفس عمومی در ارتباط است. ادراک بیرونی امنیت و ایمنی بر عزت نفس عمومی فرد ساکن تاثیر مثبت دارد (هانی، ۲۰۰۷؛ اوبرین و همکاران، ۲۰۱۸). بین ادراک بیرونی از تراکم ساکنین و ساختمان‌های یک محله و عزت نفس عمومی و اجتماعی ساکنان آن ارتباط وجود دارد. طبق یافته‌ها، تراکم ادراکی با میانجیگری کیفیت محیطی و روابط و جایگاه اجتماعی بر عزت نفس اجتماعی ساکنان تاثیر دارد. در یک محله، تراکم ادراک شده افراد (شلوغی) و همچنین تراکم (تعداد و فشردگی) ساختمان‌ها بر کیفیت ادراک شده محیط توسط فرد بیرونی، تاثیر دارد (نوتس و ونسته، ۲۰۱۸) زیرا این تراکم موجب احساس شلوغی، عدم بهداشت، آلودگی هوا، نا امنی می‌شود (بایلی، ملکی و انگلن، ۲۰۱۴؛ کرنی، ۲۰۰۶). محیطی با کیفیت ضعیف، توسط افراد بیرونی، متعلق به گروهی با سطح اجتماعی-اقتصادی پایین تلقی می‌شود (کریک، ۲۰۱۳)، این دید منفی بر خود ارزیابی فرد تاثیر گذاشته و عزت نفس اجتماعی او را کاهش می‌دهد (هافلن و همکاران، ۲۰۱۵؛ کرفیس، آگوستین، شلانزن و اوبنبرگ، ۲۰۱۸). علاوه بر این، نمای ساختمان مسکونی با میانجیگری کیفیت محیط و امنیت و ایمنی بر عزت نفس عمومی تاثیرگذار است. عواملی در نما موجب ایجاد حس امنیت در فرد قضاوت‌کننده شده (معمد و بیطرف، ۲۰۱۶) و این قضاوت‌ها اگر مثبت باشند عزت نفس عمومی ساکنین را ارتقاء داده و برعکس. از طرفی، کیفیت محیطی که متاثر از تراکم ادراکی است باعث می‌شود تا شلوغی ادراک شده، حس ناامنی را در فرد قضاوت‌کننده برانگیزد (میتاس، ساس نویوزکی و گروفیک، ۲۰۱۸) و این حس ناامنی تاثیر منفی بر عزت نفس عمومی ساکنین می‌گذارد. از طرفی، طبق شکل ۵، ادراک بیرونی از شرایط صوتی یک محله با میانجیگری کیفیت محیطی و روابط و جایگاه اجتماعی بر عزت نفس عمومی ساکنین موثر است. شرایط صوتی یکی از شاخصه‌های کیفیت محیط مسکونی است

1. O'Brien, Farrell, & Welsh

2. Neuts, & Vanneste

3. Bailey, Malecki, Engelman

4. Kearney

5. Craik

6. Krefis, Augustin, Schläunzen, Ofenbrügge, & Augustin

7. Mitáš, Sas-Nowosielski, Groffik, & Frömel

(لویکی و پیوتروسکا، ۲۰۱۵). کیفیت ادراک شده محیطی رابطه مستقیم با قضاوت جایگاه اجتماعی فرد ساکن دارد و اینکه دیگران او را چگونه ارزیابی می‌کنند بر عزت‌نفس اجتماعی او تاثیر می‌گذارد (بایلی، ملکی و انگلن، ۲۰۱۴؛ کرنی، ۲۰۰۶). از طرفی، ادراک شرایط صوتی با میانجیگری کیفیت محیطی و امنیت و ایمنی بر عزت‌نفس عمومی ساکنین تاثیر دارد. همانطور که اشاره شد شرایط صوتی از شاخصه‌های کیفیت محیط مسکونی است و طبق پژوهش‌های مطرح شده در فرضیه اول، در محله‌ای با کیفیت محیطی بالا، امنیت و ایمنی ارتقاء یافته که موجب قضاوت‌های بیرونی مثبت و در نتیجه افزایش عزت‌نفس عمومی ساکنین می‌شود. طبق مدل تجربی، ادراک شرایط صوتی با تاثیر بر ارزیابی‌های بیرونی مستقیماً بر عزت‌نفس عمومی ساکنین تاثیر می‌گذارد. در جهت همسوسازی خروجی مدل‌های دو محله، شکل ۶ با در نظر گرفتن متغیرهای مستقل تاثیرگذار بر عزت‌نفس ارائه شده است:

شکل ۶. همسوسازی مدل‌های دو محله و اهمیت عوامل معماری و محیطی (منبع: نگارندگان)

در پژوهش حاضر، ثابت شد که عزت‌نفس عمومی و اجتماعی ساکنین یک محله مستقیم و غیرمستقیم تحت تاثیر ادراک شاخصه‌های کیفیت مسکن و محیط مسکونی است که توسط همسایگان مورد قضاوت قرار می‌گیرند. می‌توان نتیجه گرفت که برای ارتقاء عزت‌نفس ساکنین مجموعه‌های ناهمگن لازم است به عوامل کالبدی توجه شود. با توجه به نتایج پژوهش، برای هر کدام از محله‌ها (سطح بالاتر و پایین‌تر)، قضاوت‌ها بر اساس شاخصه‌های مختلف کالبدی و انسانی صورت می‌گیرند که بر عزت‌نفس ساکنین آنها موثر هستند. لازم است هنگام برنامه‌ریزی جهت توسعه و احیاء، به هر یک از بافت‌ها توجه متفاوت و خاص شود. طبق شکل ۶، در محله ناهمگن، افراد مرفه هنگام قضاوت محله ضعیف مجاور خود به عوامل اجتماعی و کالبدی توجه داشته و افراد با وضعیت اجتماعی-اقتصادی پایین‌تر هنگام قضاوت محله مرفه مجاور به عوامل ادراکی و کالبدی دقت دارند. عوامل معماری و محیطی در بعد کالبدی در ادراک و قضاوت گروه‌ها مشترک بوده و بنابراین نسبت به عوامل دیگر از اهمیت بیشتری برخوردارند. پیشینه نیز اهمیت فاکتورهای عینی را در ادراک اعتبار و ارزیابی‌های بیرونی از مسکن و محیط مسکونی تأیید می‌کند (پرمتیر و همکاران،

۲۰۰۹ و ۲۰۱۱). طبق مدل به‌دست آمده در این پژوهش این شاخصه‌های عینی که موجب احساس محرومیت نسبی و مقایسه‌های اجتماعی می‌شوند روی عزت‌نفس عمومی ساکنین تأثیر گذارند. علاوه بر این، در چنین محله‌هایی، عزت‌نفس عمومی بر عزت‌نفس اجتماعی موثر بوده و تعیین‌کننده آن است، در حالی که در محله با سطح اجتماعی-اقتصادی بالاتر عکس این رابطه وجود دارد. از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان به عدم دسترسی به ویژگی‌های قومی و فرهنگی ساکنین کل محله حسن آباد-زرگنده اشاره کرد زیرا میزان تفاوت‌های بین‌گروهی بر ادراک عینی و ذهنی افراد از یکدیگر موثر می‌باشد. لازم است تا در پژوهش‌های آینده با توجه به میزان ناهمگنی (اجتماعی، اقتصادی و قومی) ساکنین در محله‌های ناهمگن، به عوامل اجتماعی (از جمله روابط بین گروه‌ها) توجه بیشتری شود زیرا طبق پژوهش حاضر، مشارکت و تعاملات اجتماعی بین گروه‌های مختلف علاوه بر ارتقاء عزت‌نفس اجتماعی، موجب شکلگیری محله ناهمگن اما منسجم می‌شود که برای گروه‌ها برונدهای مثبتی دارد. علاوه بر این می‌توان راهبردهایی کالبدی در مقیاس معماری و محله جهت اعتباربخشی و کاهش ارزیابی‌های منفی بیرونی برای گروه ضعیف‌تر در این محله‌ها، ارائه شود تا گامی به سوی برقراری عدالت کالبدی و اجتماعی و در نتیجه سلامت روان ساکنین باشد.

تقدیر و تشکر

مقاله مستخرج از طرح پژوهشی با شماره ۳۰۸۴۳ در تاریخ ۱۳/۱۲/۱۳۹۷ و پشتیبانی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی می‌باشد. تشکر از اساتید دانشکده معماری و انسانی دانشگاه شهید رجایی.

منابع

- آقاداتی، آذر. (۱۳۸۴)، *هنجاریابی آزمون عزت‌نفس کوپر اسمیت بر روی دانش‌آموزان مقطع راهنمایی تحصیلی شهرستان ابهر*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- بشلیده، کیومرث؛ یوسفی، ناصر؛ حقیقی، جمال؛ بهروزی، ناصر. (۱۳۹۱)، *بررسی ساختار عاملی مقیاس عزت نفس روزنبرگ با سه شکل واژه پردازی مثبت، منفی و نیمی از ماده‌ها مثبت و نیمی منفی در دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز*. *مطالعات روانشناسی تربیتی*، ۹ (۱۵)، ۶۶-۴۱.
- بغدادی، آرش. (۱۳۸۶)، *رویکردی تحلیلی به لکه‌های ناهمگون در بافت شهر تهران*. *هویت شهر*، سال اول. شماره ۱: ۵۱-۶۱.
- پاکزاد، جهان‌شاه. (۱۳۹۰)، *سیراندیشه‌ها در شهرسازی (۱)*، از آرمان تا واقعیت، تهران، آرمانشهر.

- حسینی یزدی، سیده عاطفه؛ مشهدی، علی؛ کیمیایی، سید علی؛ عاصمی، زهرا. (۱۳۹۴). اثربخشی برنامه مداخله‌ای ویژه کودکان طلاق بر بهبود خودپنداره و تاب‌آوری کودکان. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، سال نهم، ۱ (۳۳)، ۷-۲۱.
- خیرخواه، معصومه؛ مکاری، هدی؛ نیسانی سامانی، لیلا؛ حسینی، آغافاطمه. (۱۳۹۲). ارتباط اضطراب و عزت‌نفس در دختران نوجوان. *نشریه پرستاری/ایران*، ۲۶ (۸۳)، ۱۹-۲۹.
- رجبی، غلامرضا؛ بهلول، نسرین. (۱۳۸۶). سنجش پایایی و روایی مقیاس عزت‌نفس روزنبرگ در دانشجویان سال اول دانشگاه شهید چمران. *مجله پژوهش‌های تربیتی و روان‌شناختی*. سال سوم، دوره ۳ (۲)، ۳۳-۴۸.
- سامه، رضا؛ اکرمی، غلامرضا. (۲۰۱۶). تحلیل تحولات اندیشه «کیفیت زندگی» در معماری و شهرسازی. *هویت شهر*، ۱۰ (۱)، ۲۷-۴۰.
- سلگی، زهرا؛ ویسی، رضیه. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش ذهن‌آگاهی بر حساسیت اضطرابی، خودپنداره و خودکارآمدی تحصیلی دانش‌آموزان دچار نارسانویسی. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، سال دوازدهم، شماره ۴ (۴۸)، ۵۷۳-۵۹۴.
- شهرداری منطقه ۳. (۱۳۹۵). *سند راهبردی توسعه محله حسن آباد زرگنده (۱۳۹۱-۹۵)*.
- قاسمی زاد، علیرضا؛ برنجیان تبریزی، حسین؛ عابدی، محمدرضا؛ برزیده، ام‌البنین. (۲۰۱۰). بررسی مقایسه‌ای رابطه بین کیفیت زندگی با عزت‌نفس، کانون کنترل، استرس و سرمایه اجتماعی فرزندان شاهد و ایتارگر فارس. *فصلنامه رهیافتی نو در مدیریت آموزشی*، ۱ (۴)، ۱۰۷-۱۲۴.
- کازبی، پل کریس. (۱۳۸۹). *روش‌های پژوهش در علوم رفتاری*. ترجمه غلامرضا نفیسی و کامران نجفی. قم، انتشارات آینده درخشان.
- گروسی، سعیده و شمس‌الدینی، محمد. (۱۳۹۳). تاثیر کیفیت محیطی محلات مسکونی بر سلامت ساکنان در شهر کرمان، *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۴ (۱۲)، ۵۱-۷۴.
- *Ahmadi, D. (2018). Diversity and social cohesion: the case of Jane-Finch, a highly diverse lower-income Toronto neighbourhood. Urban Research & Practice, 11(2), 139-158.*
- *Albor, C., Uphoff, E., Stafford, M., Ballas, D., Wilkinson, R., & Pickett, K. (2014). The effects of socioeconomic incongruity in the neighbourhood on social support, self-esteem and mental health in England. Social science & medicine, 111, 1-9.*
- *Arthurson, K. (2012). Social mix, reputation and stigma: Exploring residents' perspectives of neighbourhood effects. In Neighbourhood effects research: New perspectives (pp. 101-119): Springer.*
- *Asadi Sadeghi Azar, I. Vasudeva, P. And Abdollahi, Abdolghani (2006). Relationship between Quality of Life, Hardiness, Self-efficacy and Self-*

- esteem amongst Employed and Unemployed Married Women in Zabol. Iran J Psychiatry, 1,pp, 104 - 111.*
- *Bailey, E.J., Malecki, K. C., Engelman, C. D., Walsh, M. C., Bersch, A.J., Martinez-Donate, A. P., Nieto, F.J (2014). Predictors of discordance between perceived and objective neighborhood data Annals of epidemiology, 24(3), 214-221.*
 - *Bakar, N. A. A., Majid, M. A., Adam, K., & Allegra, M. (2018). Social Force as a Microscopic Simulation Model for Pedestrian Behavior in Crowd Evacuation. Advanced Science Letters, 24(10), 7611-7616.*
 - *Bleidorn, W., Arslan, R. C., Denissen, J. J., Rentfrow, P. J., Gebauer, J. E., Potter, J., & Gosling, S. D. (2016). Age and gender differences in self-esteem—A cross-cultural window. Journal of personality and social psychology, 111(3), 396.*
 - *Bond, L., Kearns, A., Mason, P., Tannahill, C., Egan, M., & Whitely, E. (2012). Exploring the relationships between housing, neighbourhoods and mental wellbeing for residents of deprived areas. BMC public health, 12(1), 48.*
 - *Browning, C. R., Dirlam, J., & Boettner, B. (2016). From heterogeneity to concentration: Latino immigrant neighborhoods and collective efficacy perceptions in Los Angeles and Chicago. Social Forces, 95(2), 779-807.*
 - *Clark, J., & Kearns, A. (2012). Housing improvements, perceived housing quality and psychosocial benefits from the home. Housing Studies, 27(7), 915-939.*
 - *Coffé, H (2009) Social capital & community heterogeneity Social Indicators Research, 91(2), 155-170.*
 - *Coopersmith, S. (1981). The antecedents of self-esteem. Palo Alto, CA: Counseling Psychologists Press (Original work published, 1967).*
 - *Côté-Lussier, C., Jackson, J., Kestens, Y., Henderson, M., & Barnett, T. A . (2015). A child's view: social and physical environmental features differentially predict parent and child perceived neighborhood safety . Urban Health, 92(1), 10-23.*
 - *Craik, K. (2013). Perceiving environmental quality: Research and applications (Vol. 9): Springer Science & Business Media.*
 - *Davidson, N. M. (2008). Property and relative status. Mich. L. Rev., 107, 757.*
 - *Dehmani, Z., Hakami, M., & Kraskian Mojembari, A. (2015). Effects of Horticultural Therapy on Self-Esteem and General Health Status in Elderly Nursing Home Residents. Iranian Journal of Ageing, 9(4), 259-267.*
 - *Dekker, R., & van Breugel, I. (2019). Walking the Walk'Rather Than 'Talking the Talk'of Superdiversity: Continuity and Change in the Development of Rotterdam's Immigrant Integration Policies. In Coming to Terms with Superdiversity (pp. 107-132). Springer, Cham.*

- Dymitrow, M., Biegańska, J., & Grzelak-Kostulska, E. (2018). *Deprivation and the Rural-Urban Trap*. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 109(1), 87-108.
- Fathiashtiani A, Tavallae SA, Azizabadi Farahani M, Moghani lankarani M. Association of psychological symptoms and self esteem in chemical warfare agent exposed veterans. *Journal of Military Medicine*. 2008;9(4):273-82.
- Ferraro, R., Escalas, J. E., & Bettman, J. R. (2011). *Our possessions, our selves: Domains of self-worth and the possession-self link*. *Journal of Consumer Psychology*, 21(2), 169-177.
- Festinger L (1954). "A theory of social comparison processes". *Human relations*. 7 (2), 117-140.
- Gabriel, Y. and T. Lang (2015). *The unmanageable consumer*, Sage.
- Garofalo, C., Holden, C. J., Zeigler-Hill, V., & Velotti, P. (2016). *Understanding the connection between self-esteem and aggression: The mediating role of emotion dysregulation*. *Aggressive behavior*, 42(1), 3-15.
- Gifford, R., et al (2011). "Environmental psychology." *IAAP handbook of applied psychology*:440-470.
- Griffin, Em (2011). *A First Look at Communication Theory*. New York, New York: McGraw Hill. pp. 194-204.
- Griffin, Em (2012). *A First Look at Communication Theory*. New York, NY: McGraw-Hill.
- Haney, T. J. (2007). "Broken windows" and self-esteem: subjective understandings of neighborhood poverty and disorder. *Social Science Research*, 36(3), 968-994.
- Höfelmann, D. A., Roux, A. V. D., Antunes, J. L. F., & Peres, M. A. (2015). Association of perceived neighborhood problems and census tract income with poor self-rated health in adults: a multilevel approach. *Cadernos de saude publica*, 31,79-91.
- Jafflin, K., Pfeiffer, C., & Bergman, M.M (2018) *Effects of self-esteem and stress on self-assessed health:a Swiss study from adolescence to early adulthood*.*Quality of Life Research*,1-10.
- Jones, T., Horton, D., Mullen, C., Pooley, C., Scheldeman, G., Strano, E., & Tight, M. (2016). *The role of street network connectivity and access to everyday facilities in shaping everyday walking and cycling in English cities*. In *Strategies for Sustainable Mobilities: Opportunities and Challenges* (pp. 15-38): Routledge.
- Jones-Rounds, M. L., Evans, G. W., & Braubach, M. (2014). *The interactive effects of housing and neighbourhood quality on psychological well-being*. *J Epidemiol Community Health*, 68(2), 171-175.
- Kearney, A. R. (2006). *Residential development patterns and neighborhood satisfaction: Impacts of density and nearby nature*. *Environment and Behavior*, 38(1), 112-139.

- Kearns, A., & Whitley, E. (2018). *Perceived neighborhood ethnic diversity and social outcomes: Context-dependent effects within a postindustrial city undergoing regeneration*. *Journal of Urban Affairs*, 40(2), 186-208.
- Koopmans, R., & Schaeffer, M. (2016). *Statistical and perceived diversity and their impacts on neighborhood social cohesion in Germany, France and the Netherlands*. *Social Indicators Research*, 125(3), 853-883.
- Krefis, A., Augustin, M., Schlünzen, K., Oßenbrügge, J., & Augustin, J. (2018). *How Does the Urban Environment Affect Health and Well-Being? A Systematic Review*. *Urban Science*, 2(1), 21.
- Krzysztofik, R., Dymitrow, M., Grzelak-Kostulska, E., & Biegańska, J. (2017). *Poverty and social exclusion: An alternative spatial explanation*. *Bulletin of Geography. Socio-Economic Series*, 35(35), 45-64.
- Liu, W., Son, M., Wenzel, A., An, Z., Zhao Martin, N., Nah, S., & Ball-Rokeach, S. (2018). *Bridging mechanisms in multiethnic communities: Place-based communication, neighborhood belonging, and intergroup relations*. *Journal of International and Intercultural Communication*, 11(1), 58-80.
- Logan, J. R., & Oakley, D. (2017). *Black lives and policing: The larger context of ghettoization*. *Journal of Urban Affairs*, 39(8), 1031-1046.
- Losh, S. C., & Nzekwe, B. (2017). *Social Identity Theory*. *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social Theory*, 1-10.
- Łowicki, D., & Piotrowska, S. (2015). *Monetary valuation of road noise. Residential property prices as an indicator of the acoustic climate quality*. *Ecological Indicators*, 52, 472-479.
- Mackenbach, J., Lakerveld, J., Lenthe, F., Bárdos, H., Glonti, K., Compernelle, S., Rutter, H. (2016) *Exploring why residents of socioeconomically deprived neighbourhoods have less favourable perceptions of their neighbourhood environment than residents of wealthy neighbourhoods*. *Obesity reviews*, 17(S1), 42-52.
- Mafra, A. L., & Lopes, F. A. (2014). *“Am I Good Enough for You?” Features Related to Self-Perception and Self-Esteem of Brazilians from Different Socioeconomic Status*. *Psychology*, 5(07), 653.
- Magliocco, A., & Perini, K. (2015). *The perception of green integrated into architecture: installation of a green facade in Genoa, Italy*. *AIMS Environ. Sci*, 2, 899-909.
- Maharana, A., Nguyen, Q. C., & Nsoesie, E. O. (2017). *Using Deep Learning and Satellite Imagery to Quantify the Impact of the Built Environment on Neighborhood Crime Rates*. *ArXiv preprint arXiv: 1710.05483*.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and personality*. New York. Harper & Row.
- McCormick, R. (2017). *Does access to green space impact the mental well-being of children: a systematic review?* *Journal of pediatric nursing*, 37, 3-7.

- **McCracken, D. S., Allen, D. A., & Gow, A. J. (2016).** *Associations between urban greenspace and health-related quality of life in children. Preventive medicine reports, 3, 211-221.*
- **Mitáš, J., Sas-Nowosielski, K., Groffik, D., & Frömel, K. (2018).** *The safety of the neighborhood environment and physical activity in Czech and Polish adolescents. International journal of environmental research and public health, 15(1), 126.*
- **Motamed, B., & Bitaraf, A. (2016).** *AN EMPIRICAL ASSESSMENT OF THE WALKING ENVIRONMENT IN A MEGACITY: CASE STUDY OF VALIASR STREET, TEHRAN. ArchNet-IJAR: International Journal of Architectural Research, 10(3), 76.*
- **Neuts, B., & Vanneste, D. (2018).** *Contextual Effects on Crowding Perception: An Analysis of Antwerp and Amsterdam. Tijdschrift voor economische en sociale geografie, 109(3), 402-419.*
- **O'Brien, D. T., Farrell, C., & Welsh, B. C. (2018).** *Broken (windows) theory: A meta-analysis of the evidence for the pathways from neighborhood disorder to resident health outcomes and behaviors. Social science & medicine.*
- **Permentier, M., Bolt, G., & Van Ham, M. (2011).** *Determinants of neighbourhood satisfaction and perception of neighbourhood reputation. Urban studies, 48(5), 977-996.*
- **Permentier, M., Van Ham, M., & Bolt, G. (2008).** *Same neighbourhood...different views? A confrontation of internal and external neighbourhood reputations. Housing Studies, 23(6), 833-855.*
- **Permentier, M., Van Ham, M., & Bolt, G. (2009).** *Neighbourhood reputation and the intention to leave the neighbourhood. Environment and Planning A, 41(9), 2162-2180.*
- **Price, C. R. (2017).** *Alleviating Affordable Housing Stigma by Design. The Ohio State University, Ph.D dissertation.*
- **Rasidi, M. H., Jamirsah, N., & Said, I. (2018).** *Development of urban green space affects neighbourhood community social interaction. Asian Journal of Environment-Behaviour Studies, 3(8), 79-88.*
- **Rezaei, F., Roshan nia S., Ali asadi H. (2016).** *"Investigating Stigma within Epilepsy Patients and its Effect on Psychological Factors. The Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences 23(11): 1063-1075.*
- **Reznik, O. (2014).** *Method of Property Acquisition and Social Status in Post-Communist Society. SAGE Open, 4(3), 2158244014545468.*
- **Richman, S. B., Slotter, E. B., Gardner, W. L., & DeWall, C. N. (2015).** *Reaching out by changing what's within: Social exclusion increases self-concept malleability. Journal of Experimental Social Psychology, 57, 64-77.*

- **Rohe, W M., Van Zandt, S., & McCarthy, G. (2013).** *The social benefits and costs of homeownership: A critical assessment of the research. The affordable housing reader, 40, 196-213.*
- **Rosenberg, M. (1965).** *Society and the adolescent self-image Princeton, NJ: Princeton University Press.*
- **Rosenberg, M. (2015).** *Society and the adolescent self-image. Princeton university press.*
- **Scheurer, J., Curtis, C., & McLeod, S. (2017).** *Spatial accessibility of public transport in Australian cities: Does it relieve or entrench social and economic inequality? Journal of Transport and Land Use, 10(1), 911-930.*
- **Stamps, A. E. (2013).** *Psychology and the aesthetics of the built environment, Springer Science & Business Media.*
- **Talen, E. (2012).** *Design for diversity. Routledge.*
- **Talen, E. and S. Lee (2018).** *Design for social diversity, Routledge.*
- **Von Soest, T., Wagner, J., Hansen, T., & Gerstorff, D. (2018).** *Self-esteem across the second half of life: The role of socioeconomic status, physical health, social relationships, and personality factors. Journal of Personality and Social Psychology, 114(6), 945.*
- **Wang, Y., Wang, S., Li, G., Zhang, H., Jin, L., Su, Y., & Wu, K. (2017).** *Identifying the determinants of housing prices in China using spatial regression and the geographical detector technique. Applied Geography, 79, 26-36.*
- **White, E. V., & Gatersleben, B. (2011).** *Greenery on residential buildings: Does it affect preferences and perceptions of beauty? Journal of Environmental Psychology, 31(1), 89-98.*
- **White, J. B., Langer, E. J., Yariv, L., & Welch, J. C. (2006).** *Frequent social comparisons and destructive emotions and behaviors: The dark side of social comparisons. Journal of adult development, 13(1), 36-44.*
- **Widener, M. J., Farber, S., Neutens, T., & Horner, M. (2015).** *Spatiotemporal accessibility to supermarkets using public transit: an interaction potential approach in Cincinnati, Ohio. Journal of Transport Geography, 42, 72-83.*
- **Zsifkovits, M., & Pham, T. (2017).** *MODELLING AND PARAMETERIZING PEDESTRIAN BEHAVIOUR IN PUBLIC PLACES: A REVIEW. International Journal of Simulation Modelling (IJSIMM), 16(4).*